

JULIAN
BARNES
Anglia, Anglia

Traducere din limba engleză
CORNELIA BUCUR

NEMIRA

„Care e prima ta amintire?” o întreba câte cineva.

Iar ea răspundea: „Nu-mi aduc aminte.”

Majoritatea credeau că e o glumă, deși prea puțini o considerau deșteaptă. Dar ea așa gândea.

„Știu exact ce vrei să spui”, o asigurau cei mai înțelegători. „Întotdeauna înainte de prima amintire mai e o amintire, la care nu poți să ajungi.”

Dar nu asta voia să zică. Prima amintire nu era ca primul sutien, primul prieten, primul sărut, prima noapte de amor, prima căsnicie, primul copil, ca moartea primului părinte sau ca prima dată când, cu un junghi ascuțit de disperare, pricepeai cât de fără speranță e condiția umană – nu era ca niciuna dintre astea. Nu era un lucru concret, palpabil, pe care timpul, cu felul său stângaci, amuzant, îl împodobește peste ani cu detalii închipuite – un vârtej de ceață ca o broderie, un nor de furtună, o diademă – pe care însă nu îl putea șterge. O amintire era, prin definiție, nu un obiect, ci... o amintire. Acum o amintire a unei amintiri chiar dinaintea unei

amintiri de mai devreme decât o amintire de atunci, demult. Așa își aminteau oamenii un chip, un genunchi pe care săltaseră, o pajiște primăvara; un câine, o bunică, un animal de pluș cu o ureche distrusă, morfolită în gură; își aminteau un cărucior, priveliștea din cărucior, căderea din cărucior, cu capul de ghiveciul așezat invers de fratele mai mare pentru a vedea noua achiziție (chiar dacă, mulți ani mai târziu, începeau să se întrebe dacă nu cumva fratele nu-i smulsesese intenționat din somn, dându-i cu capul de ghiveci într-o izbucnire primară de ură frățească...). Își aminteau toate astea încrezători, fără dubii, dar, indiferent că veneau din spusele celorlalți, din imaginație sau din tentația de a apuca inima ascultătorului între degetul mare și arătător și a strânge până ce vânătaia întinsă avea să dureze în așteptarea iubirii... indiferent care ar fi fost sursa și motivul, ea nu avea încredere în astfel de amintiri. Martha Cochrane avea să trăiască o viață lungă și, în toți anii acestei existențe, nu va întâlni niciodată o primă amintire care să nu fie, după părerea ei, o minciună.

De aceea, mințea și ea.

Prima amintire, spunea, era a unei zile când stătea pe podeaua bucătăriei, acoperită cu o împletitură rară de rafie, din aceea cu găuri, găuri pe care le putea lărgi cu lingura, primind pentru asta câte o palmă ușoară – în siguranță, căci mama fredona ceva în fundal – întotdeauna intona melodii vechi în timp ce gătea, nu dintre cele pe care îi plăcea să le asculte altminteri – și chiar și astăzi, când, dând drumul la radio, auzea *You're the Top*, *We'll All Gather at the River* sau *Night and Day*, Martha simțea brusc mirosul supei cu tăiței sau al cepei prăjite,

ciudat, nu? – și mai era unul, *Love Is the Strangest Thing*, care ei îi evoca mereu o portocală tăiată și stoarsă – și tot acolo, întins pe împletitura de rafie, era jocul cu regiunile Angliei, iar mama hotărâse să o ajute compunând toată partea din exterior și marea, care îi lăsau dinainte conturul țării, porțiunea asta de împletitură cu o formă stranie, care semăna puțin cu o bătrână așezată pe o plajă, cu picioarele întinse dinaintea ei – picioarele fiind regiunea Cornwall, chiar dacă, desigur, nu gândise toate acestea atunci, nu știa nici măcar cuvântul Cornwall, sau ce culoare avea piesa, și știți cum sunt copiii, apucă ce piesă le cade în mână și încearcă să o potrivească cu forța în gaură și probabil că pusese mâna pe Lancashire, obligându-l să devină Cornwall.

Da, asta era prima ei amintire, prima ei minciună artistic îmbunătățită. Și adesea găsea pe cineva care avusese, în copilărie, același joc, cu care începea o competiție blândă, ce piese montai mai întâi – de cele mai multe ori era Cornwall, dar uneori era Hampshire, pentru că Hampshire avea atașată și Insula Wight, care ieșea în relief, pe mare, și probabil era mai ușor de pus, și după Cornwall și Hampshire venea East Anglia, pentru că Norfolk și Suffolk stăteau unul deasupra celuilalt ca frate și soră sau se îmbrățișau, ca soț și soție, întinse gras, împreunate, sau poate ca două jumătăți de nucă. Venea apoi comitatul Kent, întinzând un deget sau poate nasul amenințător spre continent – atenție, străini! Oxfordshire jucându-se de-a lingurile cu Buckinghamshire și turtind de tot Berkshire; Nottinghamshire și Derbyshire alături, ca morcovii sau conurile de brad; curba lină, ca un leu-de-mare, făcută de Cardigan. Și

aminteau cum regiunile mari, cu contururi clare, erau pe margini și cum, după ce le montai, rămâneau cu un amestec nedefinit de comitate mitite și neregulate în mijloc și cum nu mai știai niciodată unde venea Staffordshire. Pe urmă încercau să își aducă aminte culorile pieselor, care la vremea aceea păruseră atât de importante, la fel de importante ca numele, dar acum, atâția ani mai târziu, oare Cornwall fusese mov, Yorkshire galben și Nottinghamshire maro sau Norfolk să fi fost galben – doar dacă n-o fi fost sora lui, Suffolk? Aceste amintiri, chiar și false, erau mai puțin neadevărate.

Dar poate așa o fi memoria reală, neprelucrată: avansase de pe podea la masa din bucătărie, acum, că degetele deveniseră mai îndemânatică cu piesele, mai ordonate și mai cinstite – nu mai încerca să oblige comitatul Somerset să intre în Kent – și dădea, de obicei, ocol coastei – Cornwall, Devon, Somerset, Monmouthshire, Glamorgan, Carmarthen, Pembrokeshire (pentru că în Anglia intra și Wales – el era burta rotundă a bătrânei) – și tot așa, înapoi la Devon, apoi le completa pe celelalte, lăsând aiurita zonă din Midlands la urmă, apoi ajungea la sfârșit și îi lipsea o piesă: Leicestershire, Derbyshire, Nottinghamshire, Warwickshire, Staffordshire – de obicei era una dintre ele – și atunci o copleșea un sentiment de dezolare, de nereușită și dezamăgire față de imperfecțiunea lumii, până când tata, care părea să apară întotdeauna în acel moment, găsea piesa lipsă în locul cel mai puțin probabil. Ce căuta Staffordshire în buzunarul lui? Cum o fi ajuns acolo? Îl văzuse sărind? Sau să-l fi pus pisica? Iar ea zâmbea rostindu-și nu-urile și dând din cap la el, pentru

că Staffordshire se găsisse, iar jocul ei, Anglia ei și inima ei erau din nou întregi.

Era o amintire adevărată, dar Martha tot nu avea încredere; era adevărată, dar nu și neprelucrată: știa că fusese aieva, pentru că se întâmplase de mai multe ori; dar, în amalgamul rezultat, semnele distinctive ale fiecărei întâmplări în parte – pe care acum trebuia să le inventeze, spre exemplu când tata fusese afară, în ploaie, și îi înapoiase un Staffordshire ud, sau când îi îndoise colțul de la Leicestershire – toate acestea se pierduseră. Amintirile copilăriei erau visele care îți rămâneau și după ce te trezeai. Visai toată noaptea sau bucăți lungi, bune, de noapte, iar după ce te trezeai păstrai doar amintirea că ai fost părăsit, trădat, prins în capcană, lăsat pe un câmp înghețat; și uneori nu mai aveai nici asta, ci doar o imagine păstrată, ștearsă, a emoțiilor stârnite de astfel de evenimente.

Dar neîncrederea mai avea un motiv. Dacă amintirea nu era un lucru, ci amintirea unei amintiri a unei amintiri, oglinzi paralele, atunci ce îți spunea acum creierul despre ce susținea că se petrecuse atunci era colorat de tot ce se petrecuse între timp. Ca o țară care își amintește istoria: trecutul nu e niciodată pur și simplu trecut, e ceea ce dă prezentului puterea de a conviețui cu sine însuși. La fel se întâmpla și cu oamenii, deși, evident, procesul nu avea loc pe față. Cei dezamăgiți de propria lor existență își aminteau că o idilă sau altceva care le justifica ființa, se sfârșise cu o dezamăgire? Cei mulțumiți de propria lor existență își aminteau starea de mulțumire anterioară sau vreun moment de bine organizată adversitate, depășit în mod eroic? Un element de

propagandă, de marketing și vânzare, intervenea întotdeauna între ființa lăuntrică și cea exterioară.

Și o autoînșelare permanentă. Astfel, chiar dacă admiteai toate astea, percepând impuritatea și alterarea sistemului memoriei, în parte tot mai credeai în lucrul acela autentic – da, lucru – pe care îl numeai „amintire”. La universitate Martha se împrieteniise cu o fată din Spania, Cristina. Istoria comună a celor două țări sau măcar partea ei conflictuală se întindea pe secole în urmă; dar, chiar și așa, atunci când Cristina spusese, tachinând-o amical, „Francis Drake a fost un pirat”, ea replicase „Ba nu”, pentru că, după știința ei, a fost un erou englez și Sir, și amiral și, în consecință, un gentleman. Când Cristina, ceva mai serios, repetase „A fost un pirat”, Martha înțelesese că era invenția, mângâietoare și necesară, a celor învinși. Mai târziu, îl căutase pe Drake într-o enciclopedie britanică unde, chiar dacă termenul de „pirat” nu apărea, cei de „haiduc” și „pradă” erau frecvenți, și înțelesese că haiducul prădalnic, pentru unii, putea fi pirat pentru alții, dar chiar și așa, Sir Francis Drake rămânea pentru ea un erou, nepătat de conștiința acestui fapt.

De aceea, când privea înapoi, vedea amintiri lucide și semnificative, în care nu avea încredere. Ce putea fi mai limpede decât ziua aceea de la Târgul Agricol? O zi cu nori frivoli pe cerul de un albastru serios. Părinții o luaseră blând de încheieturile mâinilor și o săltaseră în aer și iarba crescută în smocuri fusese ca o trambulină la aterizare. Cortul alb, cu parasolare vărgate, construit solid, ca locuința vicarului. Un deal înalt în fundal, de pe care animalele neîngrijite și fără griji

priveau în jos la verii răsfățați și îngrădiți, din țarcul târgului. Mirosul de la intrarea de serviciu a cortului cu bere, pe măsură ce ziua se încălzea. Coada la toaletele portabile și mirosul, nu cu mult diferit. Ecusoanele de carton simbolizând autoritatea, atârinate de nasturii cămășilor din material cadrilat. Femei care periau capre mătăsoase, bărbați duduind vajnic pe tractoare antice, copii în lacrimi, alunecând de pe poneii lor în timp ce, în fundal, siluete nedeslușite reparau gardurile făcute țândări. Personalul Ambulanțelor St. John așteptând ca oamenii să leșine, să cadă de pe frânghiile de cățarat sau poate chiar să facă infarct; oricum, așteptând să se întâmple ceva rău.

Dar nu se întâmplase nimic rău, nu în ziua aceea, nu în amintirea ei despre ziua aceea. Și păstrase caietul cu liste câteva decenii, știind pe de rost cea mai mare parte a straniilor poeme. Programarea premiilor Societății Agricole și Horticole a districtului. Doar vreo douăzeci de file legate în hârtie roșie, dar pentru ea mult mai mult decât o carte cu poze, deși nu conținea doar vorbe; un almanah; ierbarul unui farmacist; o trusă magică; un *aide memoire*.

Trei morcovi – lungi.
Trei morcovi – scurți.
Trei napi – orice soi.
Cinci cartofi – lungi.
Cinci cartofi – rotunzi.
Șase fasole lată.
Șase fasole roșie.
Nouă fasole pitică.

Şase cepe franţuzeşti, mari, roşii.

Şase cepe franţuzeşti, mici, roşii.

Şase cepe franţuzeşti, mari, albe.

Şase cepe franţuzeşti, mici, albe.

Amestec de legume. Şase feluri distincte. Conopida, dacă este prezentată, trebuie expusă pe tulpini.

Tavă cu legume. Tava poate fi decorată, dar numai cu pătrunjel.

Douăzeci spice de grâu.

Douăzeci spice de ovăz.

Iarbă de păşunat replantată, în cutie de roşii.

Iarbă de păşunat perenă, în cutie de roşii.

Caprele programate vor fi prezentate de căpăstru, întotdeauna cu o distanţă de doi metri între ele şi cele neprogramate.

Toate caprele înscrise vor fi femele.

Caprele înscrise la secţiunile 164 şi 165 trebuie să fi născut cel puţin un ied.

Iedul se defineşte ca având de la 0 la 12 luni.

Borcan cu gem.

Borcan cu dulceaţă de fructe.

Borcan cu brânză şi lămâie.

Borcan cu jeleu de fructe.

Borcan cu ceapă murată.

Borcan cu sos de salată.

Vacă olandeză de lapte.

Vacă olandeză cu viţel.

Junincă de lapte.

Junincă tânără, cu nu mai mult de doi dinţi laţi.

Vitele atestate vor fi prezentate de căpăstru, întotdeauna cu o distanţă de trei metri între ele şi cele neatestate.

Martha înțelegea doar unele cuvinte și foarte puțini termeni introductivi, dar listele acestea aveau ceva – o organizare calmă și o întregime – care o mulțumea.

Trei dalii, decorative, peste 20 cm – în trei vase.

Trei dalii, decorative, între 15 și 20 cm – într-o vază.

Patru dalii, decorative, între 8 și 15 cm – într-o vază.

Cinci dalii, buchet miniatural.

Cinci dalii, pampon, sub 5 cm diametru.

Patru dalii, cactus, între 10 și 15 cm – într-o vază.

Trei dalii, cactus, între 15 și 20 cm – într-o vază.

Trei dalii, cactus, peste 20 cm – în trei vase.

Era aici întreaga lume a daliilor. Nu lipsea niciuna.

Brațele ferme ale părinților o zvârliseră în înaltul cerului. Pășise, între ei, pe aleile așternute cu scânduri, pe sub copertine, prin aerul fierbinte, ierbos, citind din caiet cu autoritate de creator. I se părea că exponatele întinse dinaintea lor nu puteau exista cu adevărat până nu le denumea, incluzându-le în categorii.

- Deci ce avem aici, do'nșoară Șoricică?

- Doi șapte zero. Cinci mere de copt.

- Așa par. Toate cinci. Mă întreb ce soi or fi.

Martha se uitase din nou în caiet.

- Orice soi.

- Corect. Mere de copt, orice soi – va trebui să le căutăm la magazin.

Se prefăcea că e serios, dar mama râdea, jucându-se inutil cu părul Marthei.

Văzuseră oi strânse între picioare de bărbați asudați, cu bicepsi proeminenți, și despuiate de hăinuțele lor de

lână într-un vârtej de foarfece clănțănitoare; cuști de sârmă, în care erau iepuri așa de mari și de coafați, că păreau ireali; urmaseră Parada animalelor de casă, Concursul de costume călare și Cursa de terieri. În corturile încinse stăteau prăjituri untoase, minciunile, ecleruri și clătite; ouă scoțiene, tăiate în două ca amonitele; păstârnaci și morcovi lungi de un metru, subțiindu-se până la grosimea unui fitil de lumânare; cepe lucioase, cu găturile aplecate și legate cu sfoară; grupuri de câte cinci ouă, cu al șaselea spart, alături, pe o farfurioară, în așteptarea judecătorilor; sfeclă tăiată, arătându-și cercurile, ca arborii.

Dar în mintea ei, avea să rămână sclipind mai târziu, mult mai târziu, fasolea domnului A. Jones. Se dădeau cartoane roșii pentru premiul întâi, albastre pentru premiul al doilea și albe pentru mențiuni. Toate cartoanele roșii la fasole aparțineau domnului A. Jones. Nouă fasole târâtoare orice varietate, Nouă fasole cățărâtoare rotundă, Nouă fasole pitică lată, Nouă fasole pitică rotundă, Șase fasole lată albă, Șase fasole lată verde. Tot el câștigase și la Nouă păstăi de mazăre și Trei morcovi scurți, dar aceste categorii o interesau mai puțin. Pentru că domnul Jones se pricepea să își expună fasolea. O așezase pe câteva bucăți de catifea neagră.

- Parcă e o vitrină de bijutier, nu-i așa, dragă? comentase tatăl său. Vrea cineva o pereche de cercei?

Se întinsese după boabele de fasole pitică rotundă ale domnului Jones, mama chicotise, iar Martha exclamase cam tare:

- Nu!

- Bine, bine, do'nșoară Șoricică.